

Embargo: 19.00

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ

ΜΕ ΘΕΜΑ:

“ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ”

ΔΙΟΡΓΑΝΩΤΕΣ: - ΕΝΩΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΩΝ
“Η ΕΥΡΩΠΗ ΜΑΣ”
- ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΟΜΙΛΗΤΕΣ: ΚΩΣΤΑΣ ΣΗΜΙΤΗΣ
JACQUES DELORS

ΟΜΙΛΙΑ

ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ

ΚΩΣΤΑ ΣΗΜΙΤΗ

Σάββατο, 14 Νοεμβρίου 1998

Κυρίες και κύριοι,

Η συνέχιση της πορείας προς την Ενωμένη Ευρώπη, την πολιτική ενοποίηση, συναντά όλο και περισσότερο σκεπτικισμό. Οι ενστάσεις που προβάλλονται μπορούν να συνοψισθούν στο εξής επιχείρημα:

Ένα όραμα, ένα σχέδιο που συναρπάζει και κινητοποιεί δεν μπορεί να αναπαράγει το υπάρχον αλλά οφείλει να το υπερβαίνει, να αποτελεί τομή ώστε να συγκινεί το συναίσθημα και τη φαντασία. Η τομή δεν είναι ορατή. Η Ευρώπη του αύριο εμφανίζεται ως κοινωνικό-οικονομική συνέχεια, του σήμερα, ως μια βελτιωμένη έκδοση ίσως, αλλά πάντως συνέχεια του σήμερα. Η δημιουργία της υπεραγοράς, του υπερνομίσματος, των υπερθεσμών δεν εγγυάται ότι ένας χώρος με διαφορετικές γλώσσες, διαφορετικές θρησκείες, διαφορετικούς τρόπους ζωής θα καταστεί ένα ενιαίο σύνολο και θα ξεπεράσει είτε τις εντεινόμενες κοινωνικο-οικονομικές διαφορές είτε τη βαθιά ριζωμένη αντίληψη του κράτους έθνους.

Το ερώτημα λοιπόν είναι, αν υπάρχει σχέδιο με κοινωνικό-πολιτικές προεκτάσεις, που θα δημιουργήσει συνεκτική δυναμική.

Η απάντηση είναι ναι. Υπάρχει σχέδιο που θα μεταβάλει σημαντικά την πραγματικότητα. Η απάντηση αυτή προκύπτει αν αναρωτηθούμε ποιά δυναμική δημιουργείται με την ενοποίηση στο υπάρχον σύστημα. Αν συγκρίνουμε την τάση εξέλιξης του σημερινού ευρωπαϊκού πολιτικού-οικονομικού σχηματισμού, αν μείνει στα ίδια, με την τάση εξέλιξής του εφ' όσον θέσει σε κίνηση ενοποιητικές διαδικασίες σε πολλαπλά επίπεδα.

Θα σταθώ σε ένα μόνο, πιστεύω, το κεντρικό σημείο.

Ο μετανάστης των αρχών του αιώνα, που εγκατέλειπε την Αρκαδία ή τη Καλαβρία ήταν σε αναζήτηση άλλων δυνατοτήτων, ευκαιριών για μια καλύτερη ζωή. Το ίδιο και ο μετανάστης της δεκαετίας του '60 όταν πήγαινε στη Γερμανία. Αλλά και ο Ρώσος ή ο Γερμανός εργάτης του 1918 που επαναστάτησαν επεδίωκαν μέσα από τη νέα οργάνωση της κοινωνίας να ανοίξουν ευκαιρίες και δυνατότητες γι' αυτούς χωρίς περιορισμούς σ' ένα χώρο κοινωνικής δικαιοσύνης. Το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο που δημιούργησε η σοσιαλδημοκρατία στηρίχτηκε επίσης στην ίδια επιδίωξη. Να καταργηθούν φραγμοί και εμπόδια, να υπάρχουν περισσότεροι δρόμοι για τον καθένα. Να δημιουργηθεί ένας χώρος κοινωνικής δικαιοσύνης. Με εκπαίδευση, με συλλογικές διαπραγματεύσεις, με αναπτυξιακές πρωτοβουλίες του κράτους, με κοινωνικές πρωτοβουλίες στην υγεία, την

κοινωνική ασφάλιση, την πρόνοια, μία πιο ανοιχτή, πιο ελεύθερη κοινωνία.

Το στοιχείο αυτό, της πιο ανοιχτής κοινωνίας, της κοινωνίας που διευρύνει συνεχώς τα όρια της καταργώντας του φραγμούς στις δυνατότητες ανάπτυξης του ατόμου και καταργώντας εμπόδια στη βελτίωση των συνθηκών ζωής, της κοινωνίας που προωθεί την κοινωνική δικαιοσύνη, αποτελεί τον προωθητικό μοχλό της ευρωπαϊκής προσπάθειας. Ο πολίτης κάθε χώρας θα έχει στο ανεπτυγμένο σύνολο περισσότερες δυνατότητες και ευκαιρίες απ' ό,τι έχει σήμερα. Θα ζει υπό συνθήκες που θα του επιτρέπουν περισσότερα. Θα δημιουργηθεί ένα περιβάλλον ζωής που θα πολλαπλασιαστούν οι δρόμοι που θα μπορεί να επιλέξει, ένα περιβάλλον κοινωνικά πιο δίκαιο. Για να χρησιμοποιήσω μια μεταφορική εικόνα από χειριστής ενός μεμονωμένου ηλεκτρονικού υπολογιστή θα συνδεθεί με το Internet, όλο και περισσότερους υπολογιστές, θα κάνει το άλμα στην κοινωνία της πληροφορίας. Αυτό είναι ένα ποιοτικό άλμα. Δημιουργεί μια διαφορετική ποιότητα ζωής.

Η απάντηση στην ένσταση, ότι αυτό είναι ένα μινιμαλιστικό μοντέλο γιατί δεν σπάει με το παρελθόν είναι απλή. Και το σοσιαλδημοκρατικό μοντέλο ήταν μινιμαλιστικό σε σχέση με το κομμουνιστικό. Και όμως έσπασε με το παρελθόν όσον αφορά τις συνθήκες ζωής της τεράστιας μάζας του πληθυσμού, αργά αλλά αποτελεσματικά. Και η ευρωπαϊκή

ενοποίηση ανήκει σε μια «συγκεκριμένη ουτοπία» και όχι σε μια υπερβατική ουτοπία. Ένα κοινωνικό όραμα ρήξης θα καταδίκασε το ευρωπαϊκό εγχείρημα. Θα οδηγούσε σε αντιπαραθέσεις και όχι σε ενοποίηση. Το εγχείρημα βασίζεται στη συστράτευση όσο το δυνατόν περισσότερων κοινωνικών δυνάμεων, έχει όρο τη μετεξέλιξη και όχι την αναγέννηση από το μηδέν.

Θέλω να τονίσω αμέσως ότι όλα αυτά σημαίνουν ότι χρειάζονται κοινωνικές αλλαγές, ότι θα πρέπει να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά τα φαινόμενα ανεργίας και κοινωνικού αποκλεισμού. Η ευρωπαϊκή κοινωνία δεν επιτρέπεται να εμπεδώσει κοινωνικές διαφορές και την κοινωνία των δύο τρίτων, το νεοφιλελευθερισμό, την κοινωνία της αγοράς και του χρήματος. Αντίθετα πρέπει να είναι ένας διευρυνόμενος χώρος ελευθερίας και κοινωνικής δικαιοσύνης, ένας χώρος συρρίκνωσης και δραστικού περιορισμού φαινομένων που αγνοούν τον άνθρωπο και δρουν ανασχετικά στην αυτονομία, ασφάλεια και ευημερία του.

Κυρίες και κύριοι,

Η Ευρωπαϊκή Ενοποίηση είναι μέσο να απαντήσουμε σε μείζονες εξελίξεις που σημαδεύουν την εποχή μας.

Η πρώτη εξέλιξη είναι **η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας**. Αλλάζει ριζικά τις δομές στην παραγωγή, αποδυναμώνει σύνορα, πιέζει το παραδοσιακό κοινωνικό μοντέλο. Όλο και περισσότερο γίνεται φανερό ότι η πορεία αυτή δεν είναι αναστρέψιμη, ότι δεν υπάρχουν τρόποι αναστολής της. Αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι πρέπει να αποδεχτούμε την όποια εξέλιξη μοιρολατρικά. Όπως στο παλιό κράτος-έθνος είχαμε αναζητήσει έτσι και τώρα πρέπει να αναζητήσουμε νέους ρυθμιστικούς μηχανισμούς. Νέους κανόνες που, θα αποτρέπουν φαινόμενα ανεξέλεγκτα όπως αυτά που ζήσαμε και ζούμε και απειλούν ή υπονομεύουν την σταθερότητα, την ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή. Μόνο η Ευρώπη ως σύνολο μπορεί να συν-καθορίσει τέτοιους κανόνες. Τα κράτη-έθνη της Ευρώπης μόνα τους δεν μπορούν.

Δεύτερη εξέλιξη, που συνδέεται με την προηγούμενη, είναι **η αποδυνάμωση του μοντέλου του κράτους- έθνους, του μοντέλου της παντοδύναμης κεντρικής εξουσίας**.

Η συγκεντρωτική εθνική εξουσία βαθμιαία αδυνατίζει. Τα παραδοσιακά μέσα άσκησης της πολιτικής αποδεικνύονται ανενεργά. Το κράτος-έθνος υποχωρεί. Περνάμε από το κράτος-έθνος που συμμετείχε σ' ένα διακρατικό παιχνίδι γεωπολιτικού χαρακτήρα, σ' ένα κράτος-έθνος που συμμετέχει σ' ένα διακρατικό παγκόσμιο παιχνίδι αναπτυξιακού χαρακτήρα με νέους όρους. Παράλληλα ατονεί το ενδιαφέρον του πολίτη για την κεντρική πολιτική σκηνή. Όλο και

περισσότερο τα υπερεθνικά σχήματα αποκτούν ρόλο αλλά ταυτόχρονα οι τοπικές κοινωνίες και οι περιφέρειες έχουν αρμοδιότητες καθοριστικές για τη ζωή του πολίτη. Η εξουσία μεταφέρεται σε περισσότερα επίπεδα και κέντρα λήψης αποφάσεων. Ο πολίτης είναι και πιο κοντά και πιο μακριά από τα κέντρα λήψης αποφάσεων. Ταυτόχρονα και συμμετέχει και αισθάνεται περιθωριοποιημένος. Η απάντηση σ' αυτά τα προβλήματα δεν θα είναι προνόμιο μιας μόνο χώρας. Θα καθορισθεί από τις μορφές της ευρωπαϊκής συνεργασίας, από τα περιεχόμενά της και τις διαδικασίες ενοποίησης, από την αντίληψη που θα επικρατήσει στο ευρωπαϊκό σύνολο για τις σχέσεις εξουσίας- πολίτη.

Η τρίτη εξέλιξη είναι η γενίκευση της ανασφάλειας των πολιτών.

Η συνεχής αυτονόμηση του ατόμου από πολιτικούς και κοινωνικούς δεσμούς αφήνει το άτομο εκτεθειμένο σε όλο και περισσότερους κινδύνους. Οι ραγδαίες αλλαγές στην τεχνολογία και την οικονομία, οι δημογραφικές αλλαγές, τα νέα μεταναστευτικά ρεύματα, η αδυναμία προσαρμογής σε υπερβολικά γρήγορους ρυθμούς μεταβολών της κοινωνικής πραγματικότητας, η αύξηση της εγκληματικότητας δημιουργούν νέα κοινωνικά προβλήματα. Το παραδοσιακό κράτος πρόνοιας δεν μπορεί να ανταπεξέλθει στις νέες μορφές κοινωνικής ανισότητας, στην ανεργία, στον κοινωνικό αποκλεισμό. Τα εθνικά μέσα καταπολέμησης της

εγκληματικότητας δεν επαρκούν. Η ανασφάλεια για το σήμερα, η αβεβαιότητα για το αύριο δηλητηριάζουν την κοινωνική συνοχή και πλήττουν την ίδια την πολιτική συμβίωση.

Τα προβλήματα αυτά είναι κοινά όλων των ευρωπαϊκών κρατών και μόνο από κοινού μπορούν να αντιμετωπιστούν από κοινού ιδίως μπορούν να εξασφαλιστούν συνθήκες για περισσότερη κοινωνική συνοχή και αλληλεγγύη.

Κυρίες και κύριοι,

Η ευρωπαϊκή ταυτότητα δεν είναι θέμα μόνο ενιαίας αγοράς ή Οικονομικής και Νομισματικής Ενοποίησης. Η ευρωπαϊκή ταυτότητα αφορά **αρχές, αξίες, παιδεία, πολιτισμό.**

Ο πολιτισμός μας οικοδομείται *πρώτον* πάνω στις **θεμελιώδεις αρχές του Διαφωτισμού.** Στις αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, της κοινωνικής δικαιοσύνης. Αλλά και στην αρχή της κοινωνικής ευθύνης, της κοινωνίας των πολιτών.

Δεύτερον ο πολιτισμός μας, ο κοινός ευρωπαϊκός πολιτισμός, οικοδομείται πάνω και σε αξίες ευρύτερης κλίμακας **σε αρχές που αφορούν τη διεθνή συμβίωση.** Στις αξίες της ειρήνης, της συνεργασίας μεταξύ των λαών, της ειρηνικής επίλυσης των διαφορών. Στον σεβασμό του διεθνούς δικαίου. Αξίες

που εμείς οι Έλληνες ζώντας στα νοτιοανατολικά σύνορα της Ευρώπης σεβόμαστε ιδιαίτερα. Αυτό το αυτονόητο για τη δυτική Ευρώπη, πρέπει να γίνει αυτονόητο και στην ανατολική.

Τρίτον, η Ευρώπη που θα μας επιτρέψει να προχωρήσουμε είναι η Ευρώπη **της διαφορετικότητάς μας**.

Η Ευρώπη αγκαλιάζει μία, αλλά και πολλές διακριτές πραγματικότητες. Γιατί η Ευρώπη οικοδομείται πάνω στην ιδέα της ενότητας μέσα από τη διαφορά. Ο ευρωπαϊκός πολιτισμός χτίστηκε πάνω στο άνοιγμα προς τον Άλλο, στην αίσθηση της οικουμενικότητας μέσα από τη διαφορά.

Η Ευρώπη στην οποία προσβλέπουμε είναι η Ευρώπη που πιστεύει στην πολυφωνία, στην αξιοποίηση της συνάντησης με τους άλλους. Που μέσα από διάφορους μηχανισμούς καλλιεργεί την πολυπολιτισμικότητα. Που διαμορφώνει ένα πλαίσιο όπου μπορούν να εκφρασθούν όλοι οι πολίτες. Που αποτελεί λιγότερο έναν ενιαίο πολιτισμό και περισσότερο έναν χώρο στον οποίο μπορούν να ανθίσουν πολλοί πολιτισμοί, πολλοί τρόποι ζωής, πολλά ιδανικά.

Τέλος, η συζήτηση για την Ευρώπη επικεντρώνεται κατά κανόνα σε θέματα οικονομικής πολιτικής. Όταν συζητάμε για την Ευρώπη συζητάμε για τους ίδιους πόρους, την Κοινή Αγροτική Πολιτική ή τη σύγκλιση των οικονομιών. Αλλά η κοινή επιτυχία εξαρτάται και από την παιδεία, τον πολιτισμό,

την έρευνα. Εξαρτάται κυρίως από το πόσο η νεολαία θα αποδεχθεί και θα κινητοποιηθεί για το κοινό σχέδιο. Καιρός πια να στραφούμε σ' αυτά που τους αφορούν και τους συγκινούν.

Πιστεύω σε έναν σταθερό βηματισμό στην κατεύθυνση μιας Ευρώπης δημιουργικής, παραγωγικής, κοινωνικά δίκαιης, και πολυπολιτισμικής. Είναι το πιο αποφασιστικό μέσο για να αντιμετωπίσουμε τις προκλήσεις της εποχής μας. Μέσα από αυτή την πορεία θα προκύψει και η ταυτότητά μας.

Και σε αυτό χρειάζεται η συστράτευση όλων. Γιατί η ταυτότητα της Ευρώπης δεν θα προκύψει από αυτοματισμούς οιοδήποτε συστήματος, αλλά από τις προσπάθειες και τους αγώνες αυτών που θα θελήσουν να τη συμπροσδιορίσουν. Τους αγώνες όλων μας.

Κυρίες και κύριοι,

Η συνέχιση της πορείας προς την Ενωμένη Ευρώπη, την πολιτική ενοποίηση, συναντά όλο και περισσότερο σκεπτικισμό. Οι εντάσεις που προβάλλονται μπορούν να συνοψισθούν στο εξής επιχείρημα:

Ένα όραμα, ένα σχέδιο που συναρπάζει και κινητοποιεί δεν μπορεί να αναπαράγει το υπάρχον αλλά οφείλει να το υπερβαίνει, να αποτελεί τομή ώστε να συγκινεί το συναίσθημα και τη φαντασία. Η τομή δεν είναι ορατή. Η Ευρώπη του αύριο εμφανίζεται ως κοινωνικό-οικονομική συνέχεια, του σήμερα, /ως μια βελτιωμένη έκδοση ίσως, /αλλά πάντως συνέχεια του σήμερα. Η δημιουργία της υπεραγοράς, του υπερνομισματος, των υπερθεσμών δεν εγγυάται ότι ένας χώρος με διαφορετικές γλώσσες, διαφορετικές θρησκείες, διαφορετικούς τρόπους ζωής θα καταστεί ένα ενιαίο σύνολο και θα ξεπεράσει είτε τις εντεινόμενες κοινωνικο-οικονομικές διαφορές είτε τη βαθιά ριζωμένη αντίληψη του κράτους έθνους.

Το ερώτημα λοιπόν είναι, αν υπάρχει σχέδιο με κοινωνικό-πολιτικές προεκτάσεις, που θα δημιουργήσει συνεκτική δυναμική.

σε Ποια η έννοια της δράσης μας?

Η απάντηση είναι ναι. Υπάρχει σχέδιο που θα μεταβάλει σημαντικά την πραγματικότητα. Η απάντηση αυτή προκύπτει αν αναρωτηθούμε / ποιά δυναμική δημιουργείται με την ενοποίηση στο υπάρχον σύστημα. / Αν συγκρίνουμε την τάση εξέλιξης του σημερινού ευρωπαϊκού πολιτικού-οικονομικού σχηματισμού, / αν μείνει στα ίδια, / με την τάση εξέλιξής του εφ' όσον θέσει σε κίνηση ενοποιητικές διαδικασίες σε πολλαπλά επίπεδα.

Θα σταθώ σε ένα μόνο, πιστεύω, το κεντρικό σημείο.

Ο μετανάστης των αρχών του αιώνα, που εγκατέλειπε την Αρκαδία ή τη Καλαβρία ήταν σε αναζήτηση άλλων δυνατοτήτων, ευκαιριών για μια καλύτερη ζωή. / Το ίδιο και ο μετανάστης της δεκαετίας του '60 όταν πήγαινε στη Γερμανία. Αλλά και ο Ρώσος ή ο Γερμανός εργάτης του 1918 που επαναστάτησαν επεδίωκαν μέσα από τη νέα οργάνωση της κοινωνίας να ανοίξουν ευκαιρίες και δυνατότητες γι' αυτούς χωρίς περιορισμούς. / Το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο που δημιούργησε η σοσιαλδημοκρατία στηρίχτηκε επίσης στην ίδια επιδίωξη. Να καταργηθούν φραγμοί και εμπόδια, να υπάρχουν περισσότεροι δρόμοι για τον καθένα. / Με εκπαίδευση, με συλλογικές διαπραγματεύσεις, με αναπτυξιακές πρωτοβουλίες του κράτους, με κοινωνικές πρωτοβουλίες στην υγεία, την κοινωνική ασφάλιση, την πρόνοια, μία πιο ανοιχτή, πιο ελεύθερη κοινωνία.

πο
σε ενα
χωρο
κοινωνική
δικαιοσύνη

πο
να δημιουργηθεί
χωρος
κοινωνικής
δικαιοσύνης

Το στοιχείο αυτό, της πιο ανοιχτής κοινωνίας, της κοινωνίας που διευρύνει συνεχώς τα όρια της καταργώντας του φραγμούς στις δυνατότητες ανάπτυξης του ατόμου και καταργώντας εμπόδια στη βελτίωση των συνθηκών ζωής αποτελεί τον προωθητικό μοχλό της ευρωπαϊκής προσπάθειας. Ο πολίτης κάθε χώρας θα έχει στο ανεπτυγμένο σύνολο περισσότερες δυνατότητες και ευκαιρίες απ' ό,τι έχει σήμερα. Θα ζει υπό συνθήκες που θα του επιτρέπουν περισσότερα. Θα δημιουργηθεί ένα περιβάλλον ζωής που θα πολλαπλασιαστούν οι δρόμοι που θα μπορεί να επιλέξει. Για να χρησιμοποιήσω μια μεταφορική εικόνα από χειριστής ενός μεμονωμένου ηλεκτρονικού υπολογιστή θα συνδεθεί με το Internet, όλο και περισσότερους υπολογιστές, θα κάνει το άλμα στην κοινωνία της πληροφορίας. Αυτό είναι ένα ποιοτικό άλμα. Δημιουργεί μια διαφορετική ποιότητα ζωής.

της κοινωνίας
από
ωραιοποιεί
την κοινωνία
νικη δι-
καισότητα

Ευρωπαϊ-
κό
βάλλον
κοινωνία
ωστό δικαίο

Η απάντηση στην ένσταση, ότι αυτό είναι ένα μινιμαλιστικό μοντέλο γιατί δεν σπάει με το παρελθόν είναι απλή. Και το σοσιαλδημοκρατικό μοντέλο ήταν μινιμαλιστικό σε σχέση με το κομμουνιστικό. Και όμως έσπασε με το παρελθόν όσον αφορά τις συνθήκες ζωής της τεράστιας μάζας του πληθυσμού, αργά αλλά αποτελεσματικά. Και η ευρωπαϊκή ενοποίηση ανήκει σε μια «συγκεκριμένη ουτοπία» και όχι σε μια υπερβατική ουτοπία. Ένα κοινωνικό όραμα ρήξης θα καταδίκασε το ευρωπαϊκό εγχείρημα. Θα οδηγούσε σε αντιπαραθέσεις και όχι σε ενοποίηση. Το εγχείρημα βασίζεται

στη συστράτευση όσο το δυνατόν περισσότερων κοινωνικών δυνάμεων, έχει όρο τη μετεξέλιξη και όχι την αναγέννηση από το μηδέν.

Θέλω να τονίσω αμέσως ότι όλα αυτά ~~δεν~~ σημαίνουν ότι ~~δεν~~ χρειάζονται ^{αυτά} κοινωνικές αλλαγές, ^{αυτοεξορμητικά και} ότι ~~δεν~~ θα πρέπει να αντιμετωπιστούν τα φαινόμενα ανεργίας και κοινωνικού αποκλεισμού. Η ευρωπαϊκή κοινωνία δεν επιτρέπεται να εμπεδώσει κοινωνικές διαφορές και την κοινωνία των δύο τρίτων, το νεοφιλελευθερισμό, την κοινωνία της αγοράς και του χρήματος. Αντίθετα πρέπει να είναι ένας διευρυνόμενος χώρος ελευθερίας και κοινωνικής δικαιοσύνης, ένας χώρος συρρίκνωσης και δραστικού περιορισμού φαινομένων που αγνοούν τον άνθρωπο και δρουν ανασχετικά στην αυτονομία, ασφάλεια και ευημερία του.

Η αγορά είναι ένα εργαλείο και όχι σκοπός

Ο α. Ντεζορ - τι ηττώ το 1945 η Ευρώπη
ώστε να κατασφραγιστεί
η ειρήνη σήμερα - χώρα Ευρωπαϊκής
ειρήνης
Η κατάσταση δημιουργείται από
το σχέδιο.

Κυρίες και κύριοι,

Η Ευρωπαϊκή Ενοποίηση είναι μέσο να απαντήσουμε σε μείζονες εξελίξεις που σημαδεύουν την εποχή μας.

Η πρώτη εξέλιξη είναι η **παγκοσμιοποίηση της οικονομίας**. Αλλάζει ριζικά τις δομές στην παραγωγή, αποδυναμώνει σύνορα, πιέζει το παραδοσιακό κοινωνικό μοντέλο. Όλο και περισσότερο γίνεται φανερό ότι η πορεία αυτή δεν είναι αναστρέψιμη, ότι δεν υπάρχουν τρόποι αναστολής της. Αλλά

αυτό δεν σημαίνει ότι πρέπει να αποδεχτούμε την όποια εξέλιξη μοιρολατρικά. / Όπως στο παλιό κράτος-έθνος είχαμε αναζητήσει έτσι και τώρα πρέπει να αναζητήσουμε νέους ρυθμιστικούς μηχανισμούς. / Νέους κανόνες που, θα αποτρέπουν φαινόμενα ανεξέλεγκτα όπως αυτά που ζήσαμε και ζούμε και απειλούν ή υπονομεύουν την σταθερότητα, την ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή. / Μόνο η Ευρώπη ως σύνολο μπορεί να συν-καθορίσει τέτοιους κανόνες. Τα κράτη-έθνη της Ευρώπης μόνα τους δεν μπορούν.

Δεύτερη εξέλιξη, που συνδέεται με την προηγούμενη, είναι η **αποδυνάμωση του μοντέλου του κράτους- έθνους, του μοντέλου της παντοδύναμης κεντρικής εξουσίας.**

Η συγκεντρωτική εθνική εξουσία βαθμιαία αδυνατίζει. Τα παραδοσιακά μέσα άσκησης της πολιτικής αποδεικνύονται ανενεργά. Το κράτος-έθνος υποχωρεί. Περνάμε από το κράτος-έθνος που συμμετείχε σ' ένα διακρατικό παιχνίδι γεωπολιτικού χαρακτήρα, σ' ένα κράτος-έθνος που συμμετέχει σ' ένα διακρατικό παγκόσμιο παιχνίδι αναπτυξιακού χαρακτήρα με νέους όρους. Παράλληλα ατονεί το ενδιαφέρον του πολίτη για την κεντρική πολιτική σκηνή. Όλο και περισσότερο τα υπερεθνικά σχήματα αποκτούν ρόλο αλλά ταυτόχρονα οι τοπικές κοινωνίες και οι περιφέρειες έχουν αρμοδιότητες καθοριστικές για τη ζωή του πολίτη. Η εξουσία μεταφέρεται σε περισσότερα επίπεδα και κέντρα λήψης αποφάσεων. Ο πολίτης είναι και πιο κοντά και πιο μακριά

από τα κέντρα λήψης αποφάσεων. Ταυτόχρονα και συμμετέχει και αισθάνεται περιθωριοποιημένος. Η απάντηση σ' αυτά τα προβλήματα δεν θα είναι προνόμιο μιας μόνο χώρας. Θα καθορισθεί από τις μορφές της ευρωπαϊκής συνεργασίας, από τα περιεχόμενά της και τις διαδικασίες ενοποίησης, από την αντίληψη που θα επικρατήσει στο ευρωπαϊκό σύνολο για τις σχέσεις εξουσίας- πολίτη. - Πώς εωασα εφεόρουμε διαδικασίες συμμετοχής και δημοκρατίας

Η τρίτη εξέλιξη είναι η γενίκευση της ανασφάλειας των πολιτών.

Η συνεχής αυτονόμηση του ατόμου από πολιτικούς και κοινωνικούς δεσμούς αφήνει το άτομο εκτεθειμένο σε όλο και περισσότερους κινδύνους. Οι ραγδαίες αλλαγές στην τεχνολογία και την οικονομία, οι δημογραφικές αλλαγές, τα νέα μεταναστευτικά ρεύματα, η αδυναμία προσαρμογής σε υπερβολικά γρήγορους ρυθμούς μεταβολών της κοινωνικής πραγματικότητας, η αύξηση της εγκληματικότητας δημιουργούν νέα κοινωνικά προβλήματα. Το παραδοσιακό κράτος πρόνοιας δεν μπορεί να ανταπεξέλθει στις νέες μορφές κοινωνικής ανισότητας, στην ανεργία, στον κοινωνικό αποκλεισμό. Τα εθνικά μέσα καταπολέμησης της εγκληματικότητας δεν επαρκούν. Η ανασφάλεια για το σήμερα, η αβεβαιότητα για το αύριο δηλητηριάζουν την κοινωνική συνοχή και πλήττουν την ίδια την πολιτική συμβίωση.

Τα προβλήματα αυτά είναι κοινά όλων των ευρωπαϊκών κρατών και μόνο από κοινού μπορούν να αντιμετωπιστούν. *Όλα*

Από κοινού πρέπει ιδίως μωφούν να εξαοχαρισούν συνθήκες για ωέρισότερη κοινωνική συνοχή και αλληλεγγύη.

Κυρίες και κύριοι,

Χωρίς κοινές αξιακές βάσεις, η ζωή είναι αδύνατη.

Η ευρωπαϊκή ταυτότητα δεν είναι θέμα μόνο ενιαίας αγοράς ή Οικονομικής και Νομισματικής Ενοποίησης. Η ευρωπαϊκή ταυτότητα αφορά **αρχές, αξίες, παιδεία, πολιτισμό.** *Η βάση δεν μπορεί να είναι οικονομική διασπορά.*

Ο πολιτισμός μας οικοδομείται πρώτον πάνω στις **θεμελιώδεις αρχές του Διαφωτισμού.** Στις αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, της κοινωνικής δικαιοσύνης. Αλλά και στην αρχή της κοινωνικής ευθύνης, της κοινωνίας των πολιτών. *Πίεση να εμβολύνουμε συνεχώς τη δημοκρατία*

Δεύτερον ο πολιτισμός μας, ο κοινός ευρωπαϊκός πολιτισμός, οικοδομείται πάνω και σε αξίες ευρύτερης κλίμακας **σε αρχές που αφορούν τη διεθνή συμβίωση.** Στις αξίες της ειρήνης, της συνεργασίας μεταξύ των λαών, της ειρηνικής επίλυσης των διαφορών. Στον σεβασμό του διεθνούς δικαίου. Αξίες που εμείς οι Έλληνες ζώντας στα νοτιοανατολικά σύνορα της Ευρώπης σεβόμαστε ιδιαίτερα. Αυτό το αυτονόητο για τη δυτική Ευρώπη, πρέπει να γίνει αυτονόητο και στην ανατολική.

Τρίτον, η Ευρώπη που θα μας επιτρέψει να προχωρήσουμε είναι η Ευρώπη της **διαφορετικότητάς μας.**

Η Ευρώπη αγκαλιάζει μία, αλλά και πολλές διακριτές πραγματικότητες. Γιατί η Ευρώπη οικοδομείται πάνω στην ιδέα της ενότητας μέσα από τη διαφορά. Ο ευρωπαϊκός πολιτισμός χτίστηκε πάνω στο άνοιγμα προς τον Άλλο, στην αίσθηση της οικουμενικότητας μέσα από τη διαφορά.

- Ισοκύβωση - Ομογενοποίηση - χωρίς περισσότερες αλλαγές - γνώμες

Η Ευρώπη στην οποία προσβλέπουμε είναι η Ευρώπη που πιστεύει στην πολυφωνία, στην αξιοποίηση της συνάντησης με τους άλλους. Που μέσα από διάφορους μηχανισμούς καλλιεργεί την πολυπολιτισμικότητα. Που διαμορφώνει ένα πλαίσιο όπου μπορούν να εκφραστούν όλοι οι πολίτες. Που αποτελεί λιγότερο έναν ενιαίο πολιτισμό και περισσότερο έναν χώρο στον οποίο μπορούν να ανθίσουν πολλοί πολιτισμοί, πολλοί τρόποι ζωής, πολλά ιδανικά.

Τέλος, η συζήτηση για την Ευρώπη επικεντρώνεται κατά κανόνα σε θέματα οικονομικής πολιτικής. Όταν συζητάμε για την Ευρώπη συζητάμε για τους ίδιους πόρους, την Κοινή Αγροτική Πολιτική ή τη σύγκλιση των οικονομιών. Αλλά η κοινή επιτυχία εξαρτάται και από την παιδεία, τον πολιτισμό, την έρευνα. Εξαρτάται κυρίως από το πόσο η νεολαία θα αποδεχθεί και θα κινητοποιηθεί για το κοινό σχέδιο. Καιρός πια να στραφούμε σ' αυτά που ~~τους~~ ^{ταυς νέους} αφορούν και τους συγκινούν.

Ναι αναδείξουμε και ανεξαρτητοποιήσουμε.
Να δείξουμε και να ενισχύσουμε όχι μόνο διαχείριση
αυτοπροσμενών συμφερόντων, αλλά εξασφάλιση
ωρρωτικώς - Γνώσης μαρτυρεί το μέγεθος.

Πιστεύω σε έναν σταθερό βηματισμό στην κατεύθυνση μιας Ευρώπης δημιουργικής, παραγωγικής, κοινωνικά δίκαιης, και πολυπολιτισμικής. Είναι το πιο αποφασιστικό μέσο για να αντιμετωπίσουμε τις προκλήσεις της εποχής μας. Μέσα από αυτή την πορεία θα προκύψει και η ταυτότητά μας. *Δευδά την υιοθετούμε από ωρίν. Θα την ομιλέψουμε στην ωρεία μας.*

Και σε αυτό χρειάζεται η συστράτευση όλων. Γιατί η ταυτότητα της Ευρώπης δεν θα προκύψει από αυτοματισμούς οιοδήποτε συστήματος, αλλά από τις προσπάθειες και τους αγώνες αυτών που θα θελήσουν να τη συμπροσδιορίσουν. Τους αγώνες όλων μας.

L'EUROPE EN QUETE D'IDENTITE(S)

Séminaire organisé par le Groupement d'Etudes et de Recherches "Notre Europe" et le Centre Hellénique d'Etudes Européennes, EKEM

Séance publique

Intervenants: COSTAS SIMITIS, Premier Ministre
JACQUES DELORS, Président du Groupement d'Etudes et de
Recherches "Notre Europe"

DISCOURS

DE COSTAS SIMITIS

PREMIER MINISTRE

Mesdames et Messieurs,

La continuation de l'itinéraire vers l'Union Européenne, l'unification politique de l'Europe, se heurte à un scepticisme de plus en plus croissant. Les réserves que l'on pourrait formuler à l'encontre de ce projet pourraient être résumées de la façon suivante:

Une vision qui entend inspirer et mobiliser ne peut reproduire l'état actuel des choses; une telle vision doit, par contre, le dépasser, constituer une rupture par rapport à celui-ci de sorte qu'elle puisse soulever l'émotion et l'imagination. Or, aujourd'hui la rupture n'est pas visible. L'Europe de demain apparaît comme une version socio-économique de l'Europe d'aujourd'hui, peut-être une variante améliorée, mais une version tout de même. La création d'un marché et d'une monnaie supra-étatiques, des institutions supra-étatiques ne garantit pas qu'un espace dans lequel s'entremêlent des langues différentes, des religions différentes, des modes de vie différents peut devenir un ensemble cohérent et dépasser à la fois les divergences socio-économiques et la conception de l'état-nation, conception profondément enracinée dans les mentalités.

La question qui se pose, par conséquent, est la suivante: y-a-t-il un projet dont les implications socio-politiques pourraient déclencher une dynamique cohérente?

La réponse à cette question est affirmative. Il existe bel et bien un projet qui pourrait transformer de façon radicale la réalité. Et l'on aboutit à cette réponse si l'on s'interroge sur la dynamique créée par l'unification dans le système actuel, si l'on compare les tendances de développement du système socio-économique européen telles qu'elles se dessinent actuellement, avec les mêmes tendances une fois le processus d'unification à des niveaux multiples mis en oeuvre.

Je voudrais souligner un seul point, lequel toutefois est, à mon avis, le point central.

L'immigré des débuts du siècle ayant quitté l'Arcadie ou la Calabrie était en quête des nouvelles possibilités, de chances pour une meilleure vie. Ce fût pareil pour l'immigré des années 60 venu s'installer en Allemagne. L'ouvrier russe ou allemand qui se sont insurgés contre un régime autoritaire et injuste avaient, eux aussi,, comme objectif l'organisation nouvelle de la société et, par ce moyen, l'ouverture d'un espace de justice sociale dans lequel ils auraient plus de chances et de possibilités. Le modèle social européen créé par la social-démocratie est fondé sur le même objectif. Objectif qui consiste à la suppression des obstacles et des limitations, à la mise à la disposition de chacun de plusieurs alternatives. A la création d'un espace de justice sociale. A la création d'une société plus ouverte, plus libre, dans laquelle l'Etat irait prendre d'initiatives visant le développement, d'initiatives dans le domaine de la santé; de l'assurance sociale, de la couverture sociale.

Cet élément de la société ouverte, de la société qui étend de façon continue ses propres limites en supprimant les entraves au développement de l'individu et les obstacles à l'amélioration des conditions de vie, bref de la société qui promeut la justice sociale,- cet élément-là constitue le levier primordial du projet européen. Le citoyen de chaque pays aura plus de possibilités et chances dans une Europe unifiée qu'aujourd'hui. Il vivra dans des conditions qui lui permettront plusieurs alternatives. Il y aura un environnement dans lequel il y aura plusieurs chemins à choisir, un environnement plus juste. Pour employer une métaphore: d'utilisateur d'un PC, le citoyen de demain va devenir utilisateur de l'Internet, il entrera dans la société d'information. Or, ceci est un changement qualitatif. Il crée une nouvelle qualité de vie.

On pourrait émettre la réserve que ceci n'est qu'un modèle minimaliste, parce qu'il ne constitue pas une rupture par rapport au passé. Or, la réponse à cette réserve est simple. Le modèle social-démocrate, lui non plus, n'était que minimaliste par rapport au modèle communiste. Pourtant, il a introduit une rupture lente mais efficace par rapport au passé en ce qui concerne les conditions de vie de la vaste majorité de la population.

L'unification européenne constitue, elle aussi, une forme d'"utopie concrète", par opposition à une utopie transcendantale. Et ceci parce qu'une vision sociale de rupture entraînerait l'échec de notre entreprise commune. Elle aboutirait à une série d'oppositions et pas à l'unification. Notre entreprise commune est fondée sur l'engagement et la mobilisation du plus grand nombre des forces sociales; elle est conditionnée par la transformation et non par la renaissance ex nihilo.

Ceci étant, je voudrais souligner qu'il faut des interventions sur le plan social, qu'il faut faire face de façon efficace aux phénomènes du chômage et de l'exclusion sociale. L'Europe de demain ne doit consolider ni les différences sociales, ni la société de deux tiers, ni le néo-libéralisme, ni la société du marché et de l'argent. Par contre, elle doit être un espace de liberté et de justice sociale, un espace qui s'élargit continuellement, un espace de réduction et de limitation des phénomènes ignorant l'homme et agissant à l'encontre de son autonomie, de sa sécurité et de son bien-être.

Mesdames et Messieurs,

L'unification européenne est le moyen par excellence pour faire face à trois évolutions majeures qui marquent notre époque.

La *première* d'entre elles, c'est la mondialisation de l'économie. Un changement qui affecte de façon radicale les structures de la production, affaiblit les frontières, exerce une pression sur le modèle social traditionnel. Il devient de plus en plus évident qu'il s'agit là d'un processus irréversible. D'un processus qu'on ne peut modérer. Ceci n'implique pas que nous devons nous soumettre à notre destin de façon fataliste. De façon analogue à ce que nous avons fait au sein de l'Etat-Nation, nous sommes appelés à trouver de nouveaux mécanismes régulateurs. De nouvelles règles qui, sans constituer des retours en arrière, pourront néanmoins prévenir des phénomènes incontrôlés, susceptibles de menacer la stabilité, le développement, la cohésion sociale. Les états y étant incapables, seule l'Europe dans son ensemble puisse co-déterminer ces règles.

La *deuxième* évolution, qui se rattache directement à la précédente, c'est l'affaiblissement du modèle de l'état-nation, du modèle du pouvoir central omnipotent.

Il y a en effet affaiblissement progressif du pouvoir national centralisé. Les moyens traditionnels d'exercice de la politique s'avèrent inactifs. L'état participe moins à des processus de caractère géo-politique et davantage à des processus de caractère supranational et liés à la croissance. Parallèlement, l'intérêt du citoyen diminue pour la scène politique centrale. Des institutions supra-étatiques acquèrent de plus en plus d'importance, tandis que, en même temps, les régions ont de plus en plus de pouvoir affectant directement la vie du citoyen. Le pouvoir se décentralise, avec multiplication des niveaux et des centres de prise de décisions. Le citoyen se trouve à la fois plus près et plus loin du pouvoir: il participe et, en même temps, se sent marginalisé.

Or, la réponse à ces problèmes ne peut plus être l'avantage d'un seul pays. Elle est à déterminer par les formes de la coopération européenne, par son contenu, par les procédures d'unification, par la conception qui va prévaloir quant aux rapports du citoyen au pouvoir à l'échelle européenne.

La *troisième* évolution est l'insécurité généralisée des citoyens. L'autonomie croissante de l'individu, qui s'affranchit de plus en plus des liens politiques, sociaux et physiques, augmente les dangers auxquels il s'expose. Les changements abrupts de la technologie, de l'économie, de la démographie, les nouveaux flux de l'émigration, l'impossibilité de s'adapter à des rythmes trop rapides créent de nouveaux problèmes sociaux. L'État-Providence traditionnel ne peut répondre aux nouvelles formes d'inégalité sociale, au chômage, à l'exclusion sociale. Les moyens nationaux de lutte contre la criminalité ne suffisent plus. L'insécurité du présent, l'incertitude de l'avenir empoisonnent la cohésion sociale et affectent la coexistence politique elle-même.

Mesdames et Messieurs,

L'identité européenne n'est pas seulement une question de marché unique ou d'unification économique et monétaire. L'identité européenne concerne des principes, des valeurs, l'éducation, la culture.

Notre culture est fondée, *en premier lieu*, sur des principes fondamentaux, ceux du siècle des Lumières. Je parle des principes de liberté, de démocratie, d'égalité, de justice sociale. Mais aussi du principe de responsabilité sociale, du principe de société civile.

En second lieu, notre culture, la culture européenne commune, repose également sur des valeurs d'un autre registre, à plus vaste échelle, des valeurs qui concernent la coexistence internationale. Les valeurs de paix, de collaboration entre les peuples, de solution pacifique des différends. Celle du respect du droit international. Des valeurs que nous autres, Grecs, qui vivons aux frontières sud-est de l'Europe, respectons tout particulièrement. Ce qui, pour l'Europe occidentale est une évidence doit aussi le devenir pour l'Europe orientale.

En troisième lieu, l'Europe qui nous permettra d'avancer est l'Europe qui se dégage, non seulement de ce qui nous uni, mais aussi de ce qui nous sépare. L'Europe, non seulement des valeurs communes, mais aussi de notre altérité. L'Europe embrasse une, mais aussi plusieurs réalités distinctes. Car l'Europe se bâtit sur l'idée d'unicité à travers la différence. La civilisation européenne s'est forgée sur la base de l'ouverture vers Autrui, de l'intérêt pour ce qui se produit au-dehors, du sentiment d'universalité à travers la différence. L'Europe à laquelle nous aspirons est l'Europe qui croit à la polyphonie, à la tolérance, pour qui la rencontre avec autrui est source d'enrichissement et profit. Qui cultive, par des mécanismes divers, le multiculturalisme. Qui crée un cadre où tous les citoyens peuvent s'exprimer. Une Europe qui constitue moins une culture unique et plus un espace dans lequel peuvent s'épanouir des cultures diverses, une pluralité de modes de vie et d'idéaux.

Il est vrai que les débats sur l'Europe se focalisent sur les questions de politique économique. Quand nous discutons de l'Europe, nous le font à propos de la politique agricole commune ou la convergence des économies. Pourtant l'effort commun dépend aussi de l'éducation, de la culture, de la recherche. Elle dépend aussi du degré de mobilisation des jeunes. Il est temps que l'on adresse les questions qui les touchent.

J'ai confiance à ce pas-à-pas plein de précaution, à ce cheminement aux multiples facettes dans la voie d'une Europe créative, productive, socialement juste, tolérante et multiculturelle. Cheminement qui est le moyen le plus efficace de relever les défis de notre temps. C'est à travers ce cheminement et cette voie que se dégagera aussi notre identité.

Et, pour cela, nous devons tous nous mobiliser. Car l'identité de l'Europe ne sera pas le fait des automatismes d'un quelconque système, mais elle naîtra des efforts et des luttes de ceux qui voudront s'accorder pour la définir.

Des luttes de nous tous.